

DK - DIALOG

Cena 3,- Kč

Pro členy Demokratického klubu zdarma

JE POLITIKA SVINSTVO?

Kladná odpověď se dost zabydlela v obecném povědomí. Názor, že by se slušný člověk měl raději držet stranou od "účasti na správě věcí veřejných", kam přece pronikají i praktiky velmi nečisté, mocně přiživují skandály a aféry všeho druhu; mnohem mocněji ale jejich rozplynutí do ztracena. Po každé takové pomyslné bombě zůstane kouř, někdy dost štiplavý. Nejhorší možné východisko bývá pokus svalit vinu na sdělovací prostředky (nebude publicity, ubude skandálů). Považuji to za stejně naivní jako představu, že samotné slovní přihlášení se k demokracii je zárukou jejího fungování. Když je mi úzko, sahám k ponaučení moudrých, kteří leccos zažili a zachovali si při tom charakter. Promiňte opětovné citování Karla Havlíčka Borovského; zamýšlel se nad úvodní otázkou před téměř stopadesáti lety, ale zdá se, že jeho soudy neztratily na aktuálnosti. Abych se nenořila jen do příliš vzdálené historie, nabídnu ještě glosy k tématu z pera dvou významných osobností první republiky - statistika a demografa Antonína Boháče a filosofa, ekonomického odborníka a právníka Karla Engliše.

Demokracie v Havlíčkově pojetí je nejširší možnou účastí občana na řízení věcí obecných: tebe se přece, občane, týká, co činí a jak jedná tví zástupci, tebou vybraní! Čti, sleduj, posuzuj, jednej! Zvolils špatně? Tvá vina, měls uvážit, komu dáš důvěru a hlas. Protože "kdo je ničema sám o sobě a nedovedl si mezi těmi, kteří jeho domáci život z předešlých a nynějších let znají, ani jméno poctivého a řádného muže zachovati, ten také jistě nemíchá se do politiky z poctivých oumyslů a musí mít nějaké tajné, ale jistě nečisté ohledy. Také jest ještě jedna známka: Kdo sám sebe a rodinu zachovalým a řádným způsobem uživit neumí, nevěřte mu, že dovede radu dát, jak by zlepšil stav celé země. A právě mnoho takových lidí se nejvíce roztahuje a potlouká ve veřejném životě ..." Jak je bezpečně poznat? "Slibují lidu velké věci, všelijak mu pochlebují, sami sebe prohlašují za největší a nejradikálnější přátele svobody a všemožně se snaží osočovat jiné jako méně svobodomyšlné ..." Takoví nejdřív ze všeho "loví ouřádky při straně, která zvítězí", nejde jim o politiku, ale politikaření. Jsou také "demokrati-křiklouni, kteří obyčejně tak dlouho proti všemu křičí, až se jim něčím výnosným huba zacpe, načež přestává vždy jejich demokracie a svobodomyšlnost". Zvol příště jiné, občane, jen proboha nezůstaň vlažný! "Kdo o sobě tvrdí, že chce zůstat nestranný, ten je buď

lhostejný, ničeho sobě nevšímající člověk, jenž jako ovce trpělivě snáší, co osud nadělí, anebo jest chytrá liška, jenž při zápase stran pěkně za větrem čeká, aby se potom k té straně přidal, která vyhraje."

Dialog, nikoli monolog jednoho člověka, jedné strany, budiž známkou demokracie. Pozor na další odrůdu demokratů, varuje Havlíček, kteří "neříkají nikdy jako jiní poctiví lidé: 'Já tak smýšlím, já tak chci', nýbrž vždycky tropicky: 'Lid tak smýšlí, lid to chce!' - ale zapomenou se vždycky dříve lidu zeptat, smýšlí-li tak, chce-li to, jako by byli ustaviční plnomocníci celého nepnoletého národa." Čeština už archaická, myšlenky nikoliv.

A k roli tisku? Málokdo po Havlíčkovi dokázal tak srozumitelně sdělit, v čem ji vidí, jak vysoko ji cení. Průhlednost, kontrola, veřejnost záležitostí veřejných jsou pro něj nedílnou součástí demokracie, v níž "nic nesmí zůstat utajeno". Takže zjistíš-li podvod, pečlivě ověř, ale neváhej informovat, milý novináři, pamětliv profesní cti a síly, jakou psané slovo má. Poháněj k odpovědnosti, stát je tu totiž pro lid a ne opačně, sám jsi odpovědný svědomí a pravdě. Stůj za svým slovem, pak můžeš totéž žádat od jiných.

První republika teď bývá připomínána jako demokratický ostrůvek uprostřed sousedů, od méně demokratických po despotické. Právem. Nebylo málo těch, kdo o to s upřímným srdcem usilovali, vytrvale, protože demokracie znamená stálou práci na "demokratismu", bez uspokojení nad vnější fasádou zákonů a proklamací. I za první republiky by občas našel uplatnění ironický výrok Gustava Jansona o tom, že "zákony a nařízení jsou jen pro lidi, kteří nemohou zaplatit za jejich překročení". I tenkrát bylo hojně skandálů, našlo by se dost Havlíčkových odrůd pochybných demokratů, přemíra partají a partajničení. Prošlo mi rukama příliš mnoho materiálů, než abych si troufala idealizovat. Jednoho si však cením nad jiné: bez převahy poctivých lidí, bez směřování k jistým ideálním představám o tom, jak by měla demokracie vypadat, bez práce, obětavosti a tohoto vědomého cílení k ideálům by tato republika nevydala plody, jaké vydala za krátký čas své svobodné existence. Bez lidí, kteří se nebáli kritizovat, otevřeně a bez autocenzury, lidí, kteří "mluvili do politiky" a sami žili tak, aby se výroky nerozcházel s činy. Antonín Boháč shrnul lapidárně, jak by neměla žádná politická strana vypadat, aby neopravňovala k výroku, že je politika svinstvo. Charakteristika, propašovaná do článku v "Demografii" v roce 1982 byla velice přílehlavá i na tehdejší vítěznou státostranu, přestože ji Boháč vyslovil na samém prahu první republiky - jako varování před lidmi, kteří by z republiky nejraději "udělali dojnou krávu pro sebe". V článku "Vládní krize" napsal: "Zavládl u nás takový nepotism a korupční systém, že každý slušný člověk se musí stydět, když vidí, jak onen ministr na teplé místo usazuje svého bratra, švagra, strýce, svého intimního přítele atd. Přijde budoucí historik a bude s ošklivostí psát o lidech, kteří se vecpali do popředí. Ne ryzost charakteru, ne práce rozhodovaly o tom, komu bude svěřen osud národa, ale kdo se náhodou octl v popředí politických stran, ať byly jeho charakter, rozhled, jeho bezúhonnost občanská jakékoliv ... a kdyby ukázal i sebevětší neschopnost, je důvěrník strany a strana nedovolí, aby zmizel. A kdo je strana? Několik lidí, kteří z politiky žijí, jimž politika je živností a řemeslem, a kteří pro dekorum

mají mezi sebou několik lidí - neprofesionálů, to je strana, ti dělají noviny a jimi veřejné mínění a vedou národ. A ten je proti jejich řádění bezmocný, protože vnitřně sebe neosvobodil ..."

Ostrá slova od vědce a státního úředníka. Antonín Boháč ovšem odmítal být kabinetním vědátorem, který si nebude "špinit ruce", byť jen komentováním politiky.

Další z trojice hledal odpověď na tutéž otázku o charakteru politiky mnohokrát. Karel Engliš, teoretik a praktik, politik s bohatou zkušeností poslance, měl už v roce 1916 jasnou představu o podstatě "české otázky", té první a zásadní: "Neklamme se," napsal, "že úspěchy a neúspěchy české politiky závisí snad na obratnosti zástupců lidu; jsou to důsledky toho, jakými všichni jsme a s námi i naši zástupcové. Naše politika ... málo si uvědomila vlastní národní cíl a nejsilnější kořen vnějších úspěchů - výchovu lidu. A jedna z nejsamozřejmějších zásad dobré povahy musí být pravda a poctivost. Slovo politika dostalo příchut' jinou ... na vině jsou metody a způsoby - lidé se na ni právem dívají s nedůvěrou jako na výtěžkářskou činnost, která nemá s mravností nic společného. Umravněme politiku a stoupne naše politická síla ... I hospodářství musí mít svůj základ mravní, nemluvím proti bohatství a zdravému hospodářskému snažení, ale o metodách zbohatnutí. Úplatnost všeho druhu jest nejhorší rakovinou společenského života."

V odpovědi na anketu o vztahu kultury a politiky v časopisu "Vědecký svět" napsal Engliš v roce 1936, bohatší o prožitky uplynulých dvaceti let: "Správa veřejných záležitostí ... může se díti buď neosobně (bez zřetele k zájmu rozhodujícího činitele nebo jeho příbuzných) a neustranně, bez zřetele k zájmu strany, k níž náleží (tedy jen podle věcného zájmu státního), anebo zisťtne a stranicky, zkrátka buď kulturně, nebo nekulturně." Politický boj podle něj může být jako každá jiná lidská aktivita "buď poctivým a slušným, tedy kulturním bojem o ideje, s úctou pro přesvědčení odpůrce, anebo nekulturním, surovým bojem, který se neštítí zjevných či zakrytých lží (demagogie) ..."

K tomu, aby rychle opustili scénu takoví lidé, kteří svým jednáním dávají slovu "politika" odpudivou příchut' apriorně nedobrého, je třeba i občanské statečnosti; neustálé konfrontace záměrů s výslednými fakty; k tomu je třeba výchovy. A výchova se nejúčinněji děje příkladem: krást, lhát a podvádět se nesmí vyplácet, ani v malém, tím méně ve velkém měřítku. Tím méně se mohou tutlat jakékoliv aféry, a to bez ohledu na to, zda jde o závažně rozfoukaný dým, anebo o regulérní loupež s požehnáním vadného zákona.

Tolik mrtví klasikové. Cesta od "ovčana" k občanovi je nelehká. (Mimoходом, "ovčan" jako synonymum pro tvora státního a netečného je slovní hříčkou od klasika nedávno zesnulého - Karla Kryla.) Pro začátek by stačilo důsledně se řídit Masarykovým "Nebát se a nekrást!" Sýčkové praví, že toto heslo už dávno platí, leč bez záporu ve druhém slovesu. Tak velký skeptik nejsem. Poctivých přibude, zbavíme-li slovo politika blátivého nánosu, vrátí-li se mu původní obsah.

Alena Šubrtová

DVAKRÁT DEMOKRACIE A VÍTĚZNÝ ÚNOR ANEB PROČ MUSÍ EXISTOVAT DK

Autoři výroků, o nichž bude řeč, nechtěli hovořit o únoru 1948. Ten se jim do statí či televizních výroků napsaných či pronesených na obranu určité osobnosti jaksi připletl. Stal se však bezděky testem úrovně jejich chápání demokracie, resp. jejich demokratického přesvědčení, k němuž se bezpochyby hlásí. Musím bohužel konstatovat, že u testu propadli. I když každý z nich trochu jinak.

Eva Broklová uveřejnila 27. května v Lidových novinách delší stať na obranu dr. Edvarda Beneše. To je samo o sobě chvályhodné; zásluhy tohoto muže o demokratické Československo a jeho úsilí o vybudování bezpečnostního systému v Evropě jsou skutečně nesmírné a nesmějí být zapomenuty. A musí být i řečeno, že hlučné odsuzování jeho kapitulací v teple obývacích, když subjektům takto získané převahy nad někdejšími presidentem nehrozí ani škrábnutí či rozbití jediné likérové skleničky, je mravně pochybené. Jenže E. Broklová brání jeho postoj v únorových dnech způsobem vsutku pozoruhodným: "Vytýkají Benešovi, že respektoval pravidla parlamentarismu v situaci naprosto nereálné pro násilné převzetí moci: s Rudou armádou v Maďarsku ...".

Pozoruhodné to zmatení pojmů: nepřijetí demise ministrů, jejíž přijetí vymáhaly nelegálně vyzbrojené tzv. dělnické milice v pražských ulicích, a povolání sil schopných obnovit pořádek a zabránit tak puči by bylo nedemokratické. Demokraticky jednali zřejmě ozbrojení pučisté a akční výbory.

Poslanec za KDS Tomáš Svoboda se zase rozhodl obhajovat Pinochetovu návštěvu v ČR. Ani tomuto úmyslu nehodlám oponovat. Jelikož přechod od diktatury k demokracii se v Chile odehrával ještě kompromisněji, ještě "sametověji" než u nás, podržel si bývalý diktátor významnou funkci a nám nezbyvá než to vzít na vědomí. Ale říkat, tak jako pan Svoboda, že "zachránil zemi před komunismem" a že "jsme měli mít Pinocheta v únoru 1948", znamená bezpečně prokázat, že demokrat nejsem. Souhlasný výrok pana Bendy navíc vzbuzuje obavy, že přinejmenším písmeno D ve firmě jejich strany je jaksi nadbytečné. Kromě toho si myslím, že kde není D, tam není ani K. (Naštěstí jde o písmena velmi malá.) Jak se může demokrat zastávat někoho, kdo svrhl svobodně zvolenou vládu?

Za demokraty nemohou být považováni lidé, kteří přijímají demokracii jen za podmínky, že jejich pravá nebo levá barva vítězí. Demokrat vůbec nemusí patřit k politickému středu, ale musí být ochoten strpět vítězství "těch druhých" a chovat se k takové vládě, pokud zachovává demokratická pravidla, naprosto loajálně (není ovšem na škodu nevpustit do politické arény ty, kteří demokracii v programu nemají). A musí své nejbližší příbuzné vidět v demokratech jiného politického zabarvení, nikoli ve svém bližším extrému. Nejde o to mít lidové fronty, je třeba mít demokratické fronty oponující antidemokratům z obou stran (tady jde stejně o nedorozumění: tito lidé od pařížských únorových pouličních bitev v roce 1934 až po dnešní Rusko dokazují, že jde o jediný, byť někdy trochu rozhádaný spolek s několika vývěsními štíty). Nešťastná snaha západní demokratické pravice využít fašismus pro likvidaci komunismu vyústila v nezbytnost přesně opačnou, což posunulo hranice Asie až k Labi a na Šumavu.

Oproštění demokracie od jakékoli spolupráce s gangstery není levnou záležitostí. Vyžaduje věnovat více HDP na obranu

a delší vojenskou službu. Leč všechno ostatní je několikařádově horší a vede k rychlému zániku.

A Demokratický klub? Ten zde musí být proto, aby toto lidem říkal. Škoda, že je nás stále ještě málo.

Jan Friedlaender

NYNÍ JE NA ŘADĚ MIKROEKONOMIKA

Česká republika je dnes ve světě všeobecně uznávána jako příklad úspěšného přechodu od plánovaného k tržnímu systému. Není pochyb, že největší zásluhu na tom má rozumná makroekonomická politika a kuponová privatizace. Toto poznání není rozšířené jenom za hranicemi, ale zřejmě je již přijímáno také doma. Veřejné výzkumy svědčí o tom, že rostoucí část obyvatel je s hospodářským vývojem spokojena. Není tomu ale tak dlouho, kdy nebylo jasné, jakou hospodářskou politiku a strategii transformace tehdejší Československo přijme. V první vládě polistopadového Československa hráli důležitou roli zastánci tzv. třetí cesty. Prezident Havel si tehdy vybral za ekonomického poradce O. Šika, zatímco V. Komárek vykazoval vysoké politické ambice ve vládě republiky. Kdo se dnes vrátí k tisku z roku 1990 a 1991, rozpomeneme se na populistické argumenty o nutnosti uvolnit fiskální a monetární ekonomickou politiku za účelem stimulování růstu domácí produkce, o nutnosti revaluace koruny a jistě také na propagaci privatizace formou rozdávání podniků zaměstnancům. To tehdy byly návrhy těch ekonomů, kteří nebyli tak daleko od pozic rozhodujících o hospodářské budoucnosti tehdejšího Československa. A tak by dnes občané České republiky měli děkovat osudu a politickým schopnostem vládních ekonomů, že nežijí v podobném hospodářském marastu jako např. Rumuni či Ukrajinci.

Makroekonomická politika ovšem není jedinou podmínkou úspěchu hospodářského vývoje. Další podmínkou je existence tržní infrastruktury. V existujících úspěšných tržních ekonomikách se to bere za samozřejmé. Zkušenosti s makroekonomickou hospodářskou politikou jsou nesčetné a na toto téma existuje jak velké množství teoretických studií, tak i poznatků empirických. Na druhé straně je ale málo zkušeností a málo výzkumů, jež by objasňovaly nejen důležitost, ale také způsob, jak zajistit podmínky pro úspěch trhu. Jedná se předně o soubor zákonů a nařízení, které jsou víceméně permanentní a všeobecně účastníky trhu přijímané jako spravedlivé a nutné. K tomu ovšem patří i objektivní uplatňování oněch zákonů. Nedostatek zákonů na jedné straně vede k nejistotě a k využívání existujících mezer méně poctivými účastníky trhu. Na druhé straně příliš velké množství různých zákonů a nařízení omezuje operativnost trhu a vede ke snížení celkové hospodářské aktivity. Nejhorší vliv zde obvykle mají různá omezení vstupu do podnikání nebo do zaměstnání.

Největší problém se v dnešní České republice zdá být v uplatňování zákonů a nařízení. Čtyřicet let systému, kdy do značné míry platilo to, co si rozhodli partajní sekretáři, a ne to, co říkal zákon, systému, ve kterém právní výchova a profese utrpěly více než jiné obory, má své následky v myšlení lidí, včetně těch, kteří mají za úkol právo uplatňovat. Bohužel to znamená, že je dnes všelijaké podplácení státních úředníků, lékařů, a dokonce i soudců velkou částí obyvatelstva pokládáno za celkem normální věc. Skutečnost, že podle zjištění Institutu pro výzkum

veřejného mínění 80% respondentů věří, že dnešní podnikatelé získali své prostředky nepoctivým způsobem, nesvědčí o velké důvěře lidí k současné podnikatelské vrstvě. Není totiž těžké si z toho odvodit, že pokud podnikatelé získali finanční prostředky podvodem, budou asi ve svém nepoctivém chování pokračovat.

Tato situace vede k snížení celkové produkce a k nesprávnému rozmístování zdrojů, s výsledkem, že lidé jsou v průměru chudší, než by byli jinak. Nedůvěra v obchodním jednání vede ke zvyšování prostředků nutných k uskutečnění obchodních transakcí a ke zvyšování cen, do kterých se zahrnou očekávané náklady na úplatky a ztráty z podvodného jednání, často také s krátkodobým výhledem na rychlý zisk. Nejistota o objektivním uplatňování zákonů státními úředníky a očekávaná nutnost úplatku často odradí vážné investory, což snižuje rozmach výroby a zároveň vede k neoptimálnímu rozmístění prostředků. Je samozřejmě těžké vyčíslit celkový efekt nepoctivého jednání v hospodářských stycích, ale není pochyb, že je negativní, že se kumuluje a že čím víc nepoctivosti, tím je větší.

Úspěchy makroekonomické politiky včetně úspěšné kuponové privatizace by měly nyní uvolnit čas vládním ekonomům, aby se více zabývali mikroekonomickými problémy, speciálně tím, co je nesporně úkolem vlády, totiž vybudováním tržní infrastruktury. Začít mohou veřejným vyhlášením, že korupce se nebude trpět v žádném vládním úřadě. Druhý nutný krok, zajistit existenci nezávislého a efektivního soudnictví, je trochu těžší a vyžaduje delší čas, neb je k tomu zapotřebí velkého počtu soudců a soudních zaměstnanců s novým myšlením. Předpokládám, že je celkem rychle možné zavést ve všech akciových společnostech standardní účetnictví a zprůhlednit finanční trhy, což velmi přispěje k větší důvěře investorů. Není však pochyb o tom, že bude trvat dlouho, než se změní veřejné mínění o korupci v obchodním a veřejném životě tak, aby byla chápána ne jako pravidlo, ale jako výjimka. Někde se začít musí, pokud Česká republika chce rychle dohonit životní úroveň západní Evropy. Vláda v tom procesu musí hrát důležitou roli.

Česká republika samozřejmě není jediná země, kde existuje korupce a nepoctivé jednání. Patří ale mezi země, kde bohužel je takové jednání velkou částí obyvatelstva pokládáno za běžné. To ovšem způsobuje, že je mnohem těžší jednotlivé přestupky stíhat. Kde jsou "všichni vinni", hledej pak skutečného viníka.

Alex Wynnyczuk

NÁVRAT DO VLASTI

1. června 1994 byly do Památníku národně socialistických obětí fašismu a komunismu na vyšehradském hřbitově uloženy urny s tělesnými pozůstatky RNDr. Vladimíra Krajiny (1905-1993) a jeho manželky Marie. Pietní akt, zorganizovaný Klubem Dr. Milady Horákové v Praze a zahájený ve 14 hodin ekumenickým shromážděním v chrámu sv. Petra a Pavla za účasti oficiálních hostů z domova i z Kanady, byl důstojným shromážděním velkého počtu lidí. V projevech mnoha řečníků bylo vzpomenuáno života a díla významného českého vědce-botanika, generálního tajemníka Čs. strany národně socialistické (1945-1948) a předsedy této strany v exilu, nositele nejvyšších československých i kanadských vyznamenání. Za Demokratický klub se zúčastnili Z.Pavlík a A.Šubrtová.

red.

INFORMACE

O "Demokratickém semináři"

"Demokratické semináře" (Democracy Seminars) jsou nejstarší iniciativou známé newyorské vysoké školy New School for Social Research, resp. její Graduate Faculty. Pod tímto názvem začaly (pololegálně) v polovině 80. let fungovat diskusní skupiny ve Varšavě a v Budapešti. Působili v nich místní intelektuálové a jako hosté seminářů přijížděli profesori z New School. V Praze byl učiněn pokus ustavit podobný seminář v okruhu Jana Urbana (dnes známého novináře), ale formy pravidelných seminářů jako ve Varšavě či Budapešti nebylo dosaženo. Od roku 1990 se síť postupně vznikajících "demokratických seminářů" stala součástí "Programu pro východní a střední Evropu" (anglická zkratka je ECEP). Tyto semináře dnes působí v Bratislavě, Budapešti, Bukurešti, Kluži, Kyjevě, Lublani, Praze, Rize, Sofii, Tallinu, Varšavě a Vilniusu. A také v New Yorku, kam v rámci programu ECEP přijíždějí hostující profesori z jednotlivých zemí naší části Evropy. Každý seminář má svůj vlastní program přednášek a diskusí, ale jednotlivé semináře jsou propojeny řadou společných aktivit, z nichž nejvýznamnější je každoroční setkání představitelů jednotlivých "národních seminářů" v některé ze zemí střední a východní Evropy. Loni v květnu se tato konference konala u nás, pod názvem "Demokracie před soudem: Východ a Západ po studené válce". Letos se konference, zaměřená na téma "Nové demokracie - rozbíhající se cesty", koná ve Stupavě na Slovensku.

Pražský "demokratický seminář" začal pravidelně fungovat od ledna roku 1992 pod odborným a organizačním vedením Miloslava Petruska a Aleny Miltové. Zázemím pro schůzky se stala Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy. Při zahájení semináře jsme oslovili své přátele zejména z řad sociologů, psychologů, politologů a žurnalistů, a to pražské i mimopražské, z nichž asi 30 potvrdilo svůj zájem. Dnes tvoří jádro semináře asi 10-15 aktivních účastníků, někteří další "odpadli", jiní se přidali později. Seminář není uzavřenou společností - každý účastník může pozvat kohokoliv ze svých známých, přátel či žáků. Pozvání k účasti v semináři platí i pro členy Demokratického klubu. Máte-li zájem, napište nám a my Vám budeme posílat pozvánky na naše akce. Pro ilustraci uvádíme témata některých diskusí, které již v semináři proběhly: Úloha intelektuálů v dramatech XX. století (úvodní slovo M. Petrusek a V. Müller; zahajovací seminář v lednu 1992), Lokální demokracie (M. Illner, prosinec 1992), Psychologická stránka ekonomické transformace (Z. Bureš, únor 1993), Menšiny v demokracii (společná diskuse, duben 1993), Španělský přechod k demokracii (V. Dvořáková a J. Kunc, květen 1993), Média a demokracie (J. Jiráček, listopad 1993), Může se státní paternalismus státi otcem sociálních práv? (M. Potůček, duben 1994).

Kontaktní adresa: Alena Miltová a M. Petrusek, Matěchova 409/1, 140 00 Praha 4.

Pro členy Demokratického klubu ze Slovenska uvádíme kontaktní adresu bratislavského "Demokratického semináře": Nadácia Milana Šimečku - Demokratický seminár, Hviezdoslavovo nám. 17, 811 02 Bratislava.

A.M.

V rámci 17. světového kongresu Společnosti pro vědy a umění se sídlem ve Washingtonu koná se za spolupořadatelství Rady vědeckých společenství AV ČR dne 27. června 1994 (pondělí) v 16.00 hod. panelová diskuse (kulatý stůl) na téma: "Funkce nestranických politických sdružení v demokratických společnostech". Panelovou diskusi řídí kol. Zdeněk Suda a zúčastní se jí z dalších členů Demokratického klubu Jan Friedlaender, Zdeněk Pavlík, Josef Srbený a Alex Wynnyczuk. Diskuse se uskuteční na Strojní fakultě ČVUT, Praha 6, Technická 4, č. míst. 504. Účastníci kongresu a hosté jsou vítáni.

o o o

Doporučujeme k přečtení:

Po dlouhé době vyšla znovu dnes již klasická kniha José Ortegy y Gasset "Vzpouřa davů". Naše vojsko 1993, 158 s. Její první vydání z roku 1930 bylo přeloženo do češtiny Václavem Černým (1933) a pro současné vydání text upravil Josef Forbelský. Předmluvu pro české čtenáře napsal Milan Váňa.

x x x

Jaroslav Krejčí: Society in a Global Perspective, SLON Prague 1993, 59 s. Knížka malá rozměrem, ale rozsáhlá svým obsahem je rozdělena do dvou částí. V první je podána charakteristika velkých teoretiků, z nichž uvedme jen některá jména: Marx, Toynbee, Weber, Kroeber, Sorokin, Parsons, Gurvitch, Mann. V druhé je pokus o vystižení hlavních koncepcí globálních pojetí, jako jsou např. civilizace, struktury a ideje, technologie a prostředí.

x x x

Dalším záslužným činem nakladatelství SLON je vydání studie Vladimíry Dvořákové a Jiřího Kunce "O přechodech k demokracii", 1994, 157 s. Názvy některých kapitol dobře charakterizují zaměření práce: Jak se rodí demokracie, Povaha odstraňovaného režimu, Konec starého režimu, Etapy přechodu k demokracii nebo Co si počít s demokracií. Jde o první studii tohoto druhu u nás.

Vydavatel: Demokratický klub, pošt. přihrádka 663, 111 21 Praha 1
Odp. redaktor: Josef Janoušek, Domažlická 4, 130 00 Praha 3
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha čj.
NP 2471/93 ze dne 20.12.1993
Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. 6759

1939. Na tom ale málo záleží; v reálu rukoval vnuk zcela nepochybně.

Ve čtvrtek 14. července 1994 došlo na pravnuka. Musel si přivstat, aby dorazil na Champs Elysées dříve, než tam přijedou němečtí obrněnci, aby společně s nimi defiloval před francouzským prezidentem a německým spolkovým kancléřem na oslavu francouzského státního svátku a 50. výročí osvobození Francie od nacistické okupace. A stovky dalších takových pravníků defilovaly s ním a tisíce jiných spolu s příslušníky ostatních generací lemovaly nejproslulejší pařížskou avenui. A většina z nich nadšeně tleskala.

Obrněná vozidla vydávají ovšem neartikulovaný hukot. Pokusil jsem se jej tedy dekodovat. A zdálo se mi, že hukot německých strojů říká: "Tím, že jsme na této oslavě a že jsme chtěli být i v červnu v Normandii, říkáme, že se nehlásíme k těm, kteří chtěli bránit nadvládu Německa nad Francií. `Naši` v tomto boji, to nebyli vojáci Wehrmachtu a SS, i když to byli naši otcové a dědové a měli stejnou slovní zásobu a gramatiku. Naopak, společně s Francouzi oslavujeme vítězství amerických, britských a kanadských vojáků, kteří společně se Svobodnými Francouzi a bojovníky domácího odboje osvobodili z Hitlerových spárů Francii a nakonec i Německo a umožnili nám život ve svobodě. Věříme, že pouto, které spojuje svobodné lidi, musí být silnější než ono pouto kmenové, které zejména v tomto století nadělalo a i v těchto dnech působí tolik zla a utrpení."

Ani potlesk není artikulovaný. Rozuměl jsem mu takto: "Rozumíme vám a přijímáme vaše slova. Vážíme si vaší odvahy rozejít se se zlými tradicemi, i když jde o tradice vlastního národa. Máme v úctě takové Němce, jakými byli či jsou Adenauer, Brandt, Weizsäcker, Genscher, Kohl, a všechny další, kteří obrátili staleté nepřátelství v trosky. Jsme rádi, že jste zde a že budete s naší armádou a dalšími svobodnými armádami tvořit sílu, která odstraší každého nacionálkomunofašistického potenciálního agresora bez ohledu na jeho národnost. Nepotřebujeme nepřátele. Potřebujeme přátele, s nimiž vybudujeme demokratickou Evropu, v níž budou všechny válečné konflikty jen hrůznou minulostí."

Jak ukázaly šoty ve večerním televizním Journalu, určitá menší část Francouzů nebyla tohoto potlesku schopna. Je to jistě lidsky pochopitelné. Ale souhlasit s tím nelze. Některé potřeby jsou v dnešní době přepychem; jednou z nich je potřeba nepřítelů. A nejnebezpečnější ze všeho je stereotyp přisuzující pojmům jako Francouz, Němec, Čech, Slovák, Maďar, Rus atd. atd. konstantní kladné nebo záporné morální či politické hodnoty. Jen totální rezignace na tento kmenový způsob myšlení může přinést světu lepší budoucnost. Čímž nemá být řečeno, že v opačném případě bude horší. Nemusí také být žádná.

Tak jsem tedy onoho dne na Clemenceauově náměstí (možná malá stylová chyba) tleskal s obzvláštní intenzitou, abych nahradil i ty Francouze, kteří to dnes ještě nedokáží. A nejen Francouze.

Jan Friedlaender

ČLENOVÉ DEMOKRATICKÉHO KLUBU NA KONGRESU SPOLEČNOSTI PRO VĚDY A UMĚNÍ

Ve dnech 26. až 29. června 1994 se v Praze konal 17. světový kongres Společnosti pro vědy a umění se sídlem ve Washingtonu za spolupředsedatelství Rady vědeckých společností České republiky.